ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН 2024 ОНЫ ТОВЧ ТАЙЛАН

АГУУЛГА

- Хөтөлбөрт шинжилгээний ажлын онцлох ажил, арга хэмжээ
- Мэдээлэл, үйлчилгээний чиглэлээр хийгдсэн онцлох ажлууд
- Захиргаа, санхүү, аж ахуйн чиглэлээр хийгдсэн онцлох ажлууд
- Цаашид төлөвлөж буй ажил, арга хэмжээ, санал хүсэлт

Шинжилгээний хөтөлбөрт ажил

1.Цаг уурын шинжилгээний хөтөлбөрт ажиглалтууд:

цаг уурын 6 өртөө, 7 харуул, мал аж ахуйн 1 харуул, нарны цацраг судлалын 1 станц нийт 13 салбарт шинжилгээ, мэдээлэл үйлчилгээний хөтөлбөрт ажиглалтыг бүрэн хийж гүйцэтгэлээ.

- Сайншанд AWS-310 цаг уурын болон нарны автомат станц, Замын-Үүд AWS-310, Дэлгэрэх AWS-310, Хөвсгөл AWS-330, Мандах AWS-330, Улаан-Уул CR-3000, мал аж ахуйн харуулд CR-800 автомат станц, цаг уурын харуулуудад HUAYUN автомат төхөөрөмжийг тус тус ашиглаж байна.

-Цаг уурын элемент, үзэгдлийг онолын болон орон зай, цаг хугацааны өөрчлөлтөд шүүмж шалгалтыг хийж элемент хоорондын уялдаа хамаарлыг MONMETEO программд оруулан элемент тус бүрээр цаг уурын тархалтын зураглал зурж, харьцуулалт хийн, цаг уурын элементийн физик утгын болон багажийн гэмтэлтэй холбоотой алдааг бүрэн илрүүлж, шалтгааныг тогтоон шалгалтын үр дүнгээр илрүүлсэн үл тохирлыг арилгах, дахин давтахгүй байх талаар хариу зааварчилгааг салбаруудад сар бүр хүргүүлж, шүүмж шалгалтын үр дүнг УЦУОСМХ-ийн Уур амьсгалын өөрчлөлт, нөөцийн судалгааны хэлтэст сар бүрийн 20-ны дотор хүргүүлж байна. Тасарсан хөтөлбөрт ажиглалт байхгүй.

Хүснэгт 11. УЦУОСМХүрээлэнгээс ирүүлсэн шинжилгээний ажлын дүн

Сар, дүн	XII		IV		VIII		X		Жил	
	а/ч	ш/ч	а/ч	ш/ч	а/ч	ш/ч	а/ч	ш/ч	а/ч	ш/ч
2023	98.7	99.7	99.0	99.4	99.1	99.4	99.3	99.7	99.0	99.6
2024	99.3	99.8	99.1	99.5	98.5	99.1			98.4	98.4

2. ХААЦУ-ын шинжилгээний хөтөлбөрт ажиглалт:

ЦУОШГазрын даргын 2016 оны 01 сарын 07-ны өдрийн А/02 тушаалын 10 дугаар хавсралтад заасны дагуу Хөдөө аж ахуйн цаг уурын хяналт шинжилгээний ажлын хөтөлбөрт тусгагдсан 5 төрлийн ажиглалтуудыг IV-X сарын хугацаанд хийсэн.

Цаг уурын 5 станцад сард 18 нийт 126 удаа, харуулд сард 3 удаа нийт 21 удаагийн бэлчээрийн ургамлын үзэгдэл зүйн ажиглалтыг хашаалсан, хашаалаагүй талбайд бүрэн хийж гүйцэтгэсэн.

Мал аж ахуйн цаг уурын ажиглалтыг Дэлгэрэх суманд Баян-Ус харуулын ямааны сууринд ЦУОШГазрын даргын 2016 оны 01 сарын 07-ны өдрийн А/02 тушаалын 11 дүгээр хавсралтад заасны дагуу I-XI саруудад хийж гүйцэтгэж байна.

Хөрсний чийгийн ажиглалтыг Сайншанд станцад ЕМ50 автомат багажаар хэмжиж, автомат багажийн тасралтгүй хэвийн ажиллагааг хангаж ажиллаж архив мэдээг 10 хоног бүр хурааж аван УЦУОСМХүрээлэнгийн ХААЦУСХэлтэст хүргүүлсэн.

Бэлчээрийн ургамлын үзэгдэл зүйн ажиглалтын ХД-1,1[а], хөнөөлт шавьж, мэрэгчдийн ажиглалтын ХД-7[б], мал аж ахуйн цаг уурын ажиглалтын ХД-3, бэлчээрийн төлөв байдлын ажиглалтын ХД-8 дэвтрүүдэд шүүмж шалгалтыг хийж, сар бүрийн 25-ны дотор харъяа хэлтэст хүргүүлэн ажилласан.

Сар, дүн	IV		V		VI		VII		VIII		IX		X		Жил	
	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш	а/ч	ш/ш
2023	100	100	100	100	99.9	99.9	99.9	99.9	100	100	100	98.5	100	98.4	99.9	99.5
2024	100	100	100	99.9	100	100	100	99.9	100	100	100	99.9			99.86	99.68

3. Байгаль орчны лабораторийн хяналт шинжилгээний ажил:

- Хөтөлбөрт хяналт шинжилгээ
- Гадаад ба дотоод чанарын хяналт
- Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа
- Нэмэлт хяналт шинжилгээ гэсэн 4 үндсэн чиглэлээр хийж байна.

- **Хөтөлбөрт хяналт шинжилгээ:**

- **Агаарын хяналт шинжилгээг** 12-05 дугаар саруудад өдөрт 3 удаа, 06-09 дүгээр саруудад өдөрт 2 удаагийн давталтаар хэмжилтийг хийж нийт 589 удаа дээж авч азотын давхар исэл (NO_2), хүхэрлэг хий (SO_2)-н шинжилгээг хийж http://dornogovi.tsag-agaar.gov.mn сайтад нийт 226 удаа дүн мэдээ дамжуулсан.

- **Хөрсний хяналт шинжилгээг** ЦУОШГазрын даргын 2019 оны 12 сарын 30-ны өдрийн "Орчны хяналт шинжилгээний харуул, цэгийн индексийг шинэчлэн батлах" тухай А/360 тоот тушаалын дагуу Сайншанд сумын хамгийн бохирдол ихтэй 17 цэг нэмэлтээр 18 цэгийн өнгөн хөрснөөс дээж авч БОХЗТЛ-д хүргүүлсэн. Агрохимийн шинжилгээ (ялзмаг, чийг, NO_3, P_2O_5, SO_4, NH_4)-г тодорхойлж үр дүнг боловсруулсан, БОХЗТЛ-аас хүнд металлийн шинжилгээг хийж үр дүнг илгээсэн.

- **Цацрагийн хяналт шинжилгээг** Сайншанд, Замын-Үүд салбарууд хоногт 2 удаа агаар, хөрс, цацрагийн түвшний нийт 714 удаагийн хэмжилтийн үр дүнг 08-09, 14-15 цагийн хооронд "Байгаль орчны мэдээллийн нэгдсэн сан"-д байршуулсан. 6-р сарын 22-29-ыг хүртэл цацрагийн багажуудыг баталгаажуулалтанд явуулсанаас хэмжилт хийгдээгүй.

- **Чанарын хяналт:**

-Усны чанарын хяналтыг: УЦУОШТөвийн хашаан дахь гүний худгаас V, IX сард харьцуулах сорьц авч гидрохимийн 16 үзүүлэлтээр шинжилгээг хийж усны бохирдлын индексээр үнэлэх тайлан хүснэгтийг боловсруулсан. /Худгийн усны дээжийг БОШТЛ-т хүргүүлсэн./

БОХЗТЛабораториос ирүүлсэн 2024 оны усны чанарыг хянах хяналтын сорьцуудыг VI, XI сард хүлээн авсан.

-Агаарын чанарын хяналтыг БОХЗТЛабораториос агаарын шинжилгээний ажлын чанарыг хянах азотын давхар исэл, хүхэрлэг хий гэсэн 2 үзүүлэлт шингээсэн сорьцыг 06, 11-р сард хүлээн авч шинжилсэн. Уг сорьцонд шинжилгээ хийж үр дүнг БОХЗТЛабораторид хүргүүлсэн. Дээд байгууллага болох БОХЗТЛ-оос ирүүлсэн дүнгээр:

Хүснэгт 15. БОХЗТЛ-т дүгнэгдсэн "Чанарын хяналт"-ын дүн

Он	**Чанарын хяналт**			**Дундаж**
	Ус	Агаар	Хөрс	
2023	99.58	100	100	99.86
2024	98.80	100	100	99.64

Нэмэлт хяналт шинжилгээ:

2024 онд давхардсан тоогоор 41 аж ахуй нэгж байгууллага, иргэний хүсэлтийн дагуу агаар болон хөрс, усны шинжилгээний дээжийг технологийн дагуу авч шинжлэн шинжилгээний үр дүнг холбогдох газруудад хүргүүлсэн.

Тус шинжилгээгээр агаарын хүхэрлэг хий, азотын давхар ислийн хэмжээг 123 дээжинд, тоосонцорын хэмжээг 123 дээжинд, хөрсний 110 дээжинд агрохимийн 6 үзүүлэлт, хаягдал усны нийт 49 дээжинд 8 үзүүлэлт, ундны усны 44 дээжинд 19 үзүүлэлтээр хяналт шинжилгээ хийгдэж нийт 18.000.000 сая төгрөгийн орлогыг төвлөрүүлсэн байна.

4.Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээнд хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах

-***Багаж, хэмжих хэрэгсэлд хийсэн баталгаажуулалт, шалгалт тохируулга***

Хэмжих хэрэгслийн баталгаажуулалт (шалгалт тохируулга)-ын график төлөвлөгөөг боловсруулан 2024 оны 02 сард БОХЗТЛ-ийн захирлаар батлуулан графикийн дагуу шалгалт тохируулга, баталгаажуулалтын ажлыг бүрэн хийж гүйцэтгэсэн.

Шалгалт барометр, **HMI41/HMP45** маркийн **G1810007** сериаль дугаартай агаарын чийг, температурын шатохируулгын *эталон багажууд болох* ***PTB220*** *маркийн* ***D4330001*** *сериаль дугаартай агаарын даралтын тоон заалттай* лгалтын багажуудыг БОХЗТЛ-т калибровка хийлгэн баталгаажуулалтад хамруулан гэрчилгээжүүлэх ажлыг гүйцэтгэн **PTB220** багажид /2024.04.02/ **Г-2024/10** тоот, **HMP45** багажид **АӨ-2024/409** /2024.02.28 / тоот баталгаажуулалтын гэрчилгээ авсан.

Цацраг хэмжигч багажуудыг 2024 оны 04 сарын 24-ний өдөр Цөмийн энергийн комиссын Дозиметрийн тохируулга, баталгаажуулалтын лабораторид шалгалт тохируулгад оруулж Сайншанд станцын цацрагийн фон хэмжигч **RDS-110** /**230238**/ багажид **24/122** тоот, Замын-Үүд станцын цацрагийн дозиметр Атомтех **6130D /30116/** багажид **24/121** тоот 1 жилийн хүчинтэй гэрчилгээнүүдийг авсан. Тус төвийн байгаль орчны лабораторид ашигладаг **UV/VIS** загварын **PF1805020** сериаль дугаартай Спектро-фотометрыг 2024 оны 03 сарын 28-ны өдөр СХЗГ-ын Физик химийн лабораторид баталгаажуулалтанд оруулж 2 жилийн хүчинтэй хугацаатай **ФХШТЛ-0223:2024** тоот гэрчилгээг авсан.

Зураг 1. Баталгаажуулалтын гэрчилгээнүүд

- Хэмжих хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжид хийсэн засвар, үзлэг үйлчилгээнээс:

Хэмжилзүйн багаж тоног төхөөрөмжийн хэвийн үйл ажиллагаа, үзлэг үйлчилгээ, цэвэрлэгээ, тохиргоо хэрхэн хийж байгаад шалган туслах, шинээр тоног төхөөрмөж суурилуулах ажлын хүрээнд 13 салбарт илэрсэн зөрчлийг арилган зааварчилга, зөвлөмж өгч ажилласан. Багаж, хэмжих хэрэгслээс шалтгаалсан тасарсан хөтөлбөрт ажиглалт байхгүй.

HUAYUN харуулын автомат логгерын цаг тааруулахад *XCOM V2.1* программ хангамжийг, цаг уурын автомат станцын логгерын цаг тааруулахад “Vaisala Aws Client”, тохиргоо үйлчилгээний /**Any desk, Team Viewer, Ultra Viewer г.м/** программ хангамжуудыг тус тус ашиглаж байна. Yee Com 560 GSM модемны холболт хийсэн 4 өртөө, 1 харуулын автомат станцын хэмжсэн үзүүлэлтүүд 1 минут тутамдаа шинэчлэгдэн **”Weather Platform”** сайтад хэвийн дамжигдаж байна. GSM модем бүрийг Юнителийн дата сим картаар хангаж, сим картыг сар бүр сунгалт хийж үйлчилгээний хугацаанд хяналт тавьж тасралтгүй хэвийн ажиллагааг хангаж ажиллаж байна.

Зураг 2. Харуулын HUAYUN-ны логгерыг тусгай хайрцагт байрлуулсан байдал

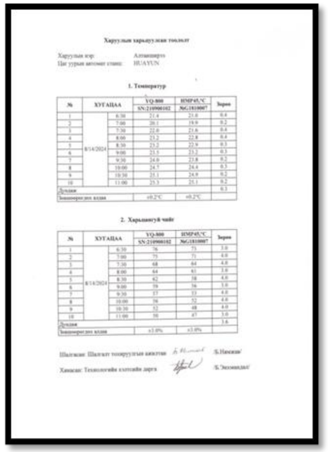

Дэлгэрэх өртөөнд 2008 оноос ашиглаж байгаа CAMS620 автомат станцын логгерийг солих саналыг ЦУОШГ-ын УСУАҮХ-т санал хүргүүлсэнээр Финланд улсын Вайсала фирмийн AWS310 автомат станцын логгероор хангалт хийсэн. Тус логгерт БОХЗТЛ-ын инженерүүдээр хуучин мэдрүүрүүд болон цахилгааны бүхий л холболтыг хийлгэж суурилуулах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Зураг 3. CAMS620 станцын мэдрүүрүүдийг AWS310 логгерт холболт хийсэн байдал

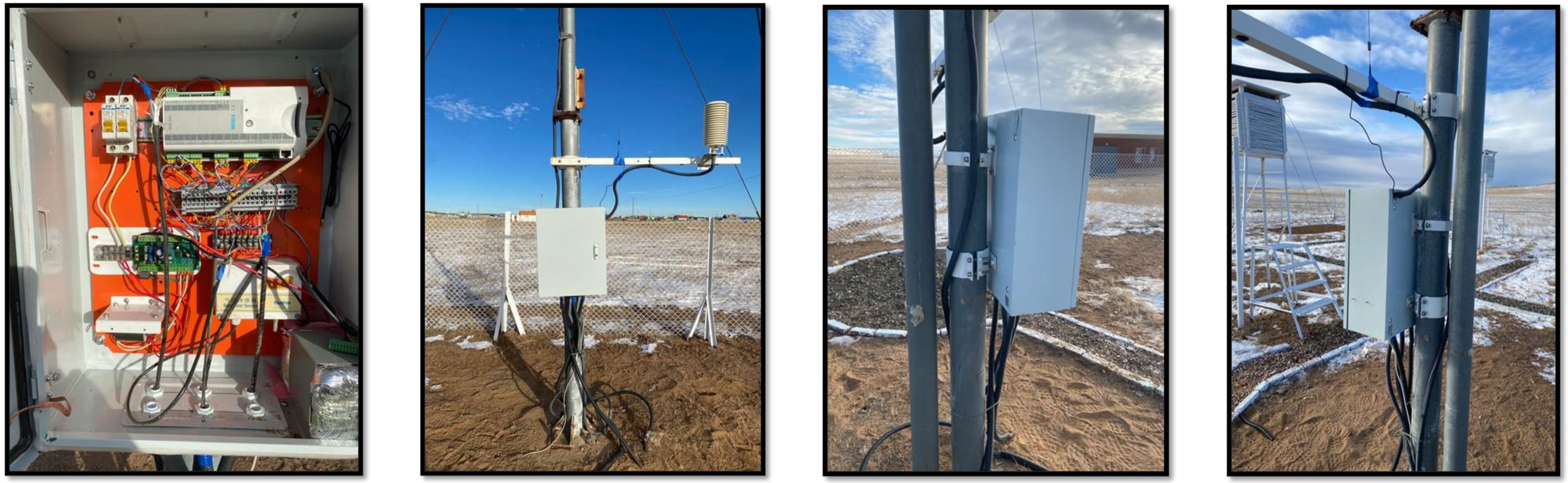

-Багаж, хэмжих хэрэгслийн хангалтын талаар:

ЦУОШГ-аас шинжилгээний хөтөлбөрт ажиглалтын тасралтгүй байдлыг хангах зорилгоор дараах хэмжих хэрэгсэл, сэлбэгээр хангасан. Үүнд:

- Vaisala фирмийн автомат станцын логгерын батерей - 2ш, мензурк -13ш, 232 сериаль кабель – 13ш, иж бүрэн цаг уурын автомат станц -2ш, AWS310 автомат станцын логгер -1ш, модем -2ш, чийг, температурын мэдрүүрийн филтер -2ш, зөөврийн компьютер – 8ш, суурин комьютер – 6ш

Цаг агаарын бүх төрлийн мэдээ мэдээллийг Дорноговь цаг агаар, орчны мэдээ мэдээлэл фэйсбүүк хуудсаар дамжуулан, 2024 онд 150 удаагийн мэдээлэл оруулж /хамгийн их хандалттай мэдээ 18852, бага хандалттай мэдээ 4188 хүнд/ давхардсан тоогоор 110971 хэрэглэгчдэд хүргэсэн. Мөн аймгийн Хүнс, хөдөө аж ахуйн газрын “Масс мессеж” үйлчилгээгээр дамжуулан аймгийн онцгой комиссын гишүүд, малчид ард иргэдийн гар утсанд мессеж хэлбэрээр 1 удаагийн мессэжийг Skytel-н дугаартай 1285 хэрэглэгч, Unitel-н дугаартай 2258 хэрэглэгч, Mobicom-н дугаартай 1302 хэрэглэгч, G-Mobile-н дугаартай 688 хэрэглэгч нийт 5533 иргэдэд дамжуулан ажиллаж байна.

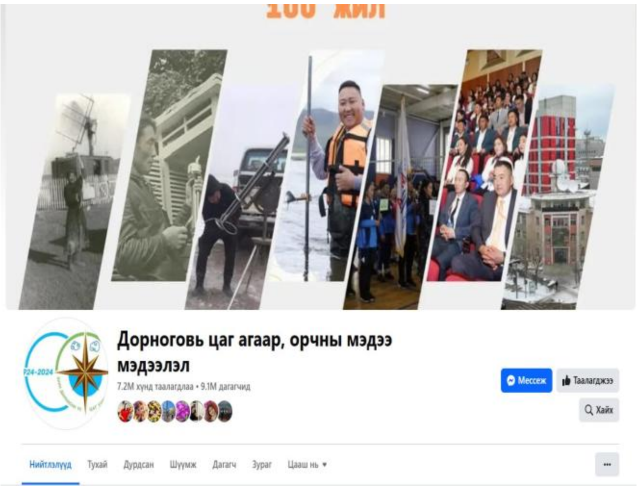

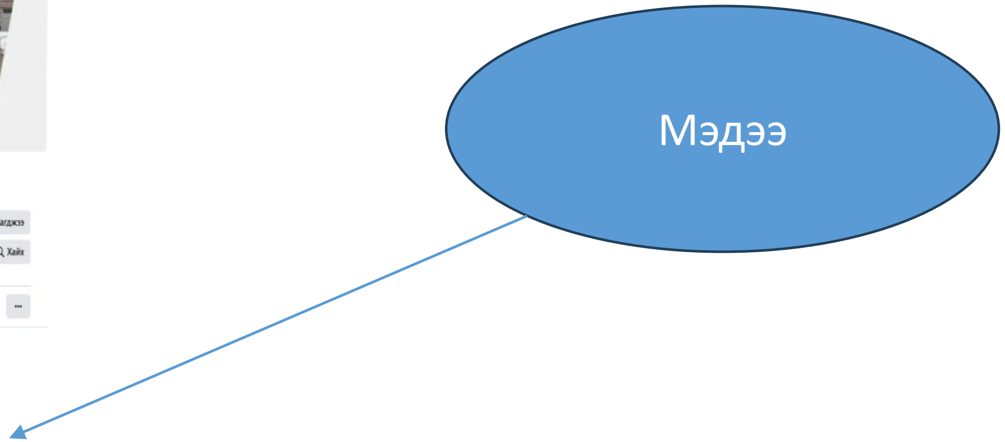

№	Илгээсэн хавтас	Мессэжны утга	Илгээсэн огноо	Нийт SMS тоо	Тайлан				
					Skytel	Unitel	Mobicom	G-Mobile	Нийт үнэ
1	2024-14-СУМЫН-МАЛЧИД	Seremjluuleg medee: Margaash odor niit nutgaar salhi baruun hoinoos 18-20m/s, zarim uyd 24m/s hurch shoroon shuurga shuurna. Dornogovi tsag uur.	2024-04-12	5533	32125 (1285x25)	124190 (2258x55)	71610 (1302x55)	37840 (688x55)	**265765**

Хүсэлтийг хүргүүлсэнээр 2024 онд УБТЗ-ын харьяа Төмөр замын Замын 4-р анги, Сайншанд татах хэсэг, “Чандмань Илч” ОНӨХХКомпани, УБТЗ-н харьяа “Дохиолол холбооны 3-р анги”, “Дорноговь АЗЗА” ТӨХК, “Норинко интернейшнл кооперэйшн” ЛТД, “Пайплайн төлөөний газар”-тай гэрээ байгуулан ажиллаж байна.

2023 онд 3 газартай гэрээтэй байсан бол 2024 онд шинээр 3 газартай

Байгууллага болон ард иргэдийн хүсэлт, гэрээний дагуу цаг агаарын лавлагаа, тодорхойлолт мэдээгээр үйлчилж 16.282.100.0 төгрөгийн орлогыг төвлөрүүлсэн.

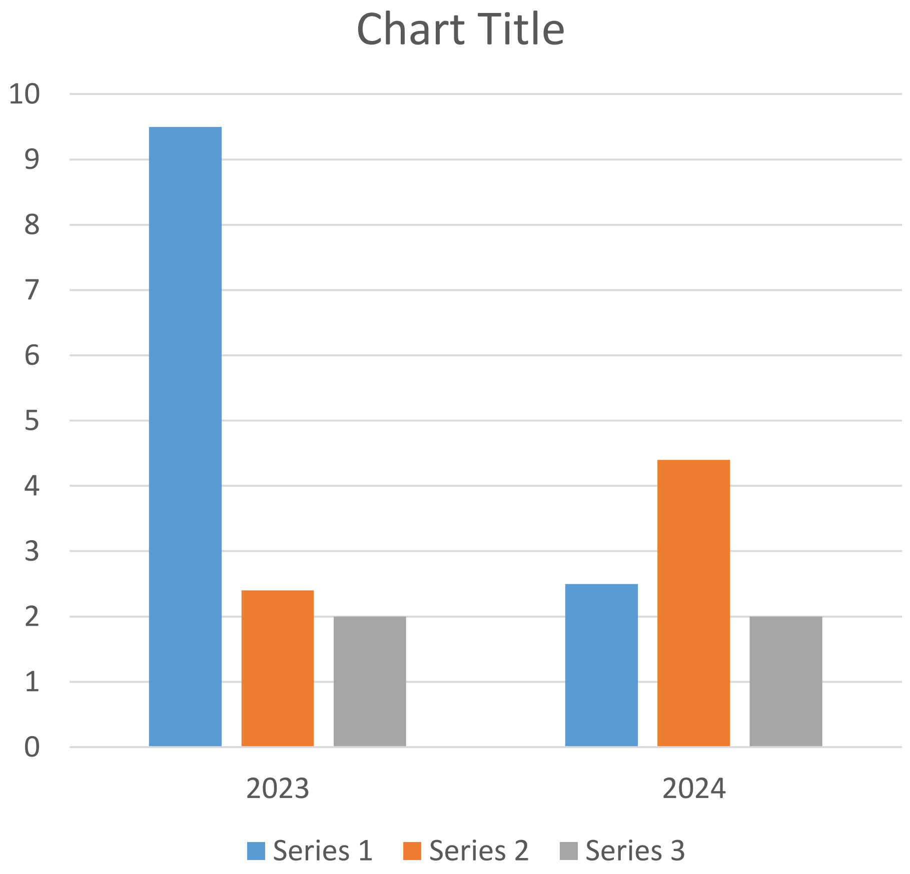

Хагас хоногийн урьдчилсан мэдээний таарц 95.5%, хоногийн урьдчилсан мэдээний таарц 94.0%, 5 хоногийн урьдчилсан мэдээний таарц 89.6%, аюултай болон гамшигт үзэгдлээс сэрэмжлүүлэх, урьдчилан сэргийлэх мэдээний таарц 94.9% байна.
Хүчтэй салхи, цасан болон шороон шуурга, их борооны төрлөөр анхааруулах мэдээг 16 удаа, сэрэмжлүүлэх мэдээг 31 удаа, урьдчилан сэргийлэх мэдээг 4 удаа боловсруулсан.

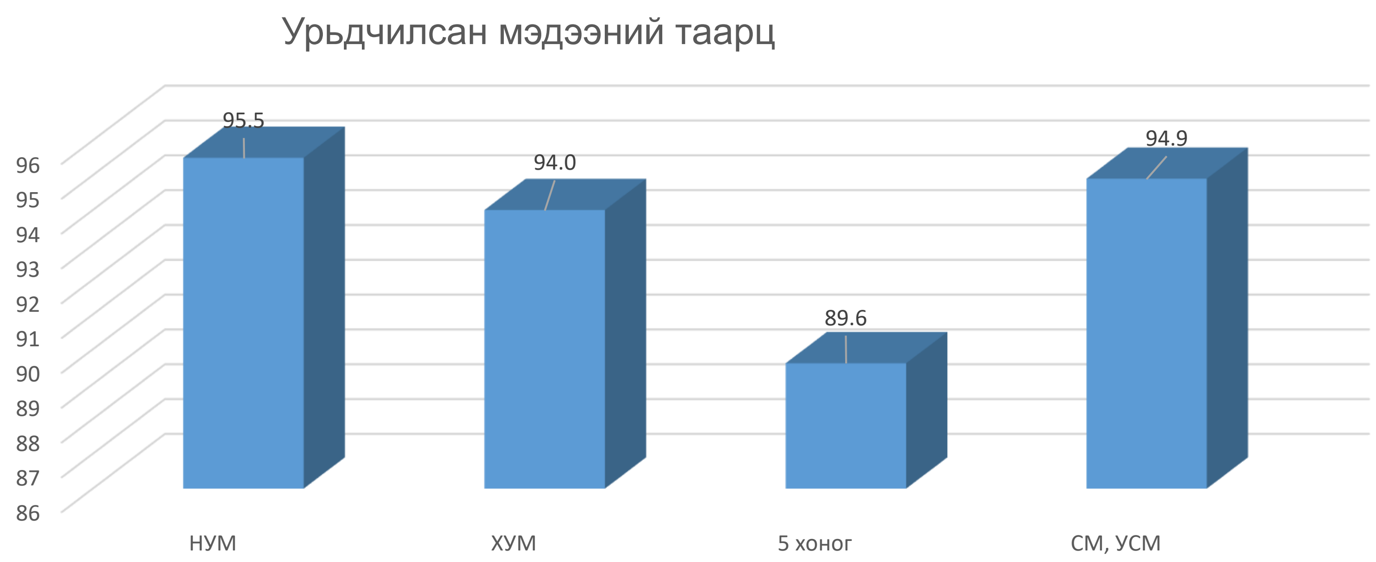

- Орон нутгийн агаарын шугамд 1, 3, 4, 5 6, 8, 9, 10, 11-р саруудад 114 удаагийн нислэгт, тойм таф мэдээгээр 225 удаа, районы урьдчилсан мэдээгээр 224 удаа, угталтын мэдээгээр 61 удаа, чиглэлийн мэдээгээр 10 удаа үйлчилж нислэгийн саатал зөрчилгүй ажиллав. НЦУТ-с дүгнэсэн ажлын дүн 99.2%-тай байна.

- ЦАЗН 2024 онд орон нутгаас 19.9 сая төгрөгний санхүүжилтийг батлуулан шаардлагатай техник хэрэгслүүдийг, бэлтгэсэн. Үүнд:
- STARLINK
- GeoNET (GPS) гар утасны төлбөртэй апликейшний

- Энэ онд 4 удаагийн үйл ажиллагааг явуулсан. Үүнд:

1. 05-р сарын 25-нд – Айраг суманд
2. 05-р сарын 28,29-нд Мандах сумын нутаг дэвсгэрт
3. 06-р сарын 12-нд Мандах, Сайхандулаан сумдад
4. 06-р сарын 22-нд Сайншанд, Алтанширээ сумдын нутаг дэвсгэрт тус тус явуулсан.

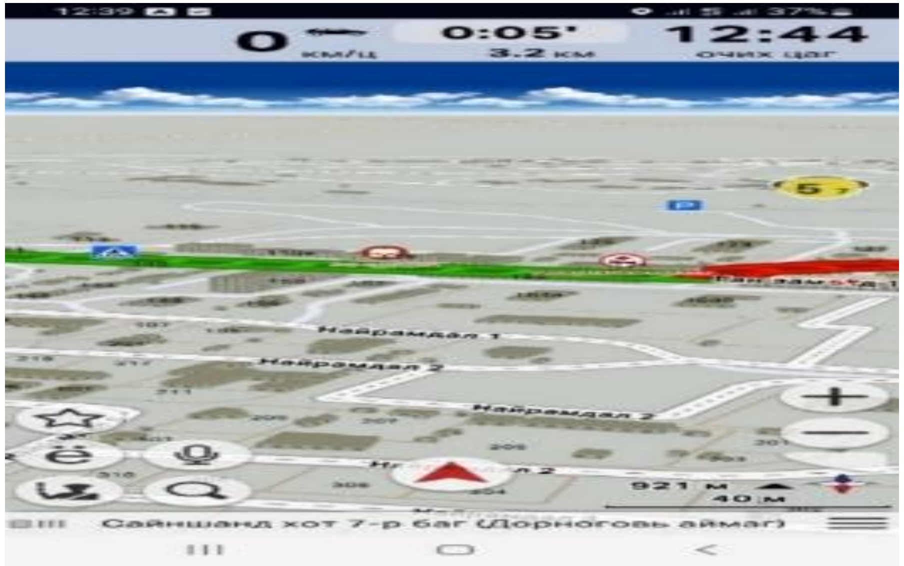

Аймгийн Засаг даргын А/496 захирамжаар Цаг агаарт зориудаар нөлөөлөх экспедицийн үйл ажиллагаанд 19,910.0 сая төгрөгийг

А/380 захирамжаар орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллуулах нөхцлийг бүрдүүлэх зорилгоор ажилчдад орон нутгийн нэмэгдэлийг 20 хүртэл хувиар 4 дүгээр сарын 01-нээс 12 дугаар сарын 31-ныг хүртэл олгосон.

ӨӨРИЙН ДАВСАН ОРЛОГО .... Төгрөгийг төвлөрүүлсэн. Үүнээс дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэн зарцуулсан байна. Үүнд:

- Манай байгууллагын туслах үйл ажиллагааний хүрээнд бий болсон нэмэлт санхүүжилтийн орлого болох цаг агаарын тусгай хэрэгцээний мэдээ, архив болон мэргэжлийн байгууллагын тодорхойлолтоос нийт 36,696.1 төгрөг, байгаль орчны шинжилгээний төлбөрөөс 18,891,5 төгрөг, Ц ын мэдээний орлого 16,282.1төг, Цаг уурын түүвэр мэдээ 1,522.5 нийт 36,696.1 төгрөгийг Са 2022 оны А/282 тушаалаар баталсан журмын дагуу 2024 оны 12 сардаа багтаан зарцуул

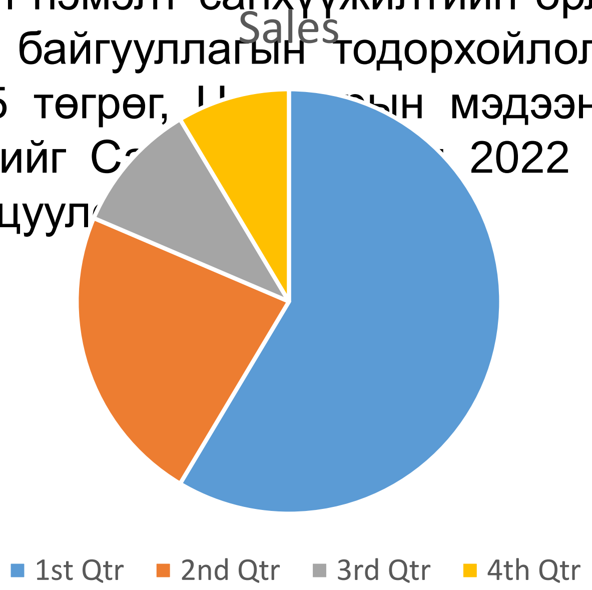

- 2ш тоног төхөөрөмжийг цахим дэлгүүрээс худалдан авалт хийж I9-2ш
- I7-18ш
- I5-10ш зөөврийн компьютер

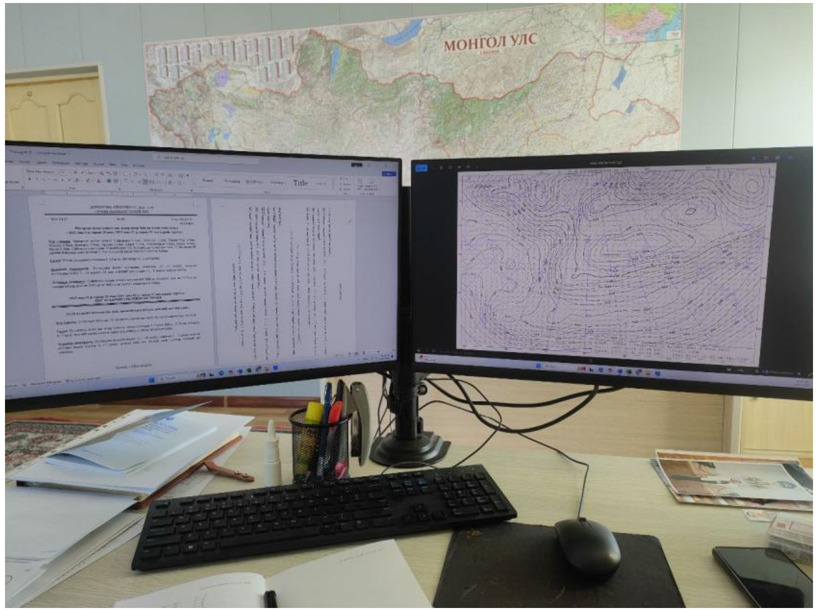

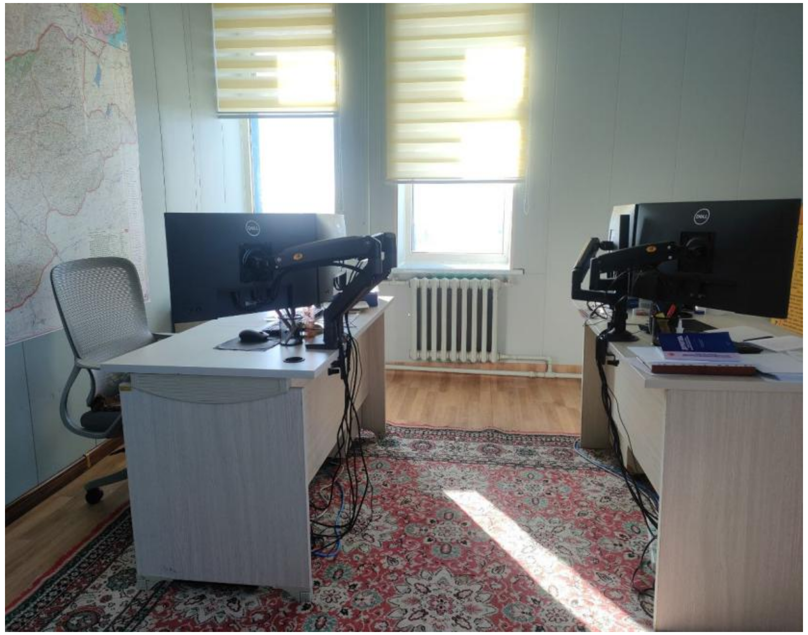

Ажиллах нөхцлийг сайжруулах ажлын хүрээнд:

❖ **ОНТ-р** Замын-Үүд сумын цаг уурын станцын барилгын ариун цэврийн өрөө, хэсэгчилсэн засварын ажилд нийт 16,000.0 сая төгрөгийг шийдвэрлүүлсэн. Үүнд:

1. Цэвэр бохир усны шугамд холбож, ариун цэврийн өрөөг шинээр хийсэн.

❖**Мандах цаг уурын өртөөнд:** Үүдний тамбур барьсан.

Улаан-Уул өртөө

- Сумын төвийн төвлөрсөн шугамд холбох ажил хийгдэж байна.

Хөвсгөл станц

❖ Цаг уурын өртөөний барилгын дотор засварын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Станцын даргын өрөөний засварын өмнө болон дараах байдал

2024 оны давсан орлогоор дотор хэсэгчилсэн 15,000.0 сая төгрөгийн засварын ажлыг ажилтнуудын хүчээр нийт 4 өрөөнд хийсэн.

Цаашид төлөвлөсөн ажлууд

- Хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлэх /Сургалтын тоо, чанарыг нэмэгдүүлэх/
- Хүний нөөцийг бүрдүүлэхэд анхаарах /Ажлын байрыг сурталчлах, судалгаа хийх/
- Ажлын үр дүнг сайжруулах /Шалган туслах ажлууд/
- Цаг агаарын мэдээгээр үйлчлэх ажлыг идэвхжүүлэх /
- Ажилчдын байр /Сайншанд, Замын-Үүд/
- Орон нутагтай хамтран ажиллах /Түрээсийн орон сууцанд хамруулах, орон нутгийн нэмэгдэл/

Санал, хүсэлт

- Автомашины мотор эвдэрсэн тул автомашинаар хангах